

Streszczenie pracy doktorskiej z zakresu prawa kanonicznego pt.
„Dorobek Udalryka Heyzmanna (1835-1918) jako kanonisty”
przedkładanej przez dr iur. mgr-lic. iur. can. Ernesta Cezarego Bodurę prześwietnej Radzie
Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW w Warszawie

Przedmiotem niniejszej rozprawy doktorskiej jest zbadanie i krytyczna ocena dorobku piśmienniczego w zakresie kanonistyki Udalryka Heyzmanna (1835-1918) XIX-wiecznego uczonego, prawnika, kanonisty, wykładającego w ciągu ponad ćwierćwiecza, pracy na Uniwersytecie Jagiellońskim, współczesne mu, tj. XIX-wieczne prawo kościelne, prawo kanoniczne, jak również historię prawa kościelnego, prawo rzymskie, prawo górnicze i tzw. encyklopedię prawa. W latach 1883-1884 sprawującego godność rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a w latach 1884-1885 odpowiednio jego prorektora, jak również dwukrotnie - tj. w latach akademickich 1864/1865 i 1870/1871- godność Dziekana Wydziału Prawa tegoż Uniwersytetu Jagiellońskiego

Całość rozprawy poprzedzona została kilkustronicowym wstępem, w którym oprócz uzasadnienia dla wyboru tematu rozprawy, przedstawiona została postać U. Heyzmanna, stan dotychczasowych badań i literatury dotyczący jego osoby i jego dorobku, jak również omówione zostały główne źródła, na których opiera się rozprawa jak oraz zastosowana w niej metoda badawcza. Część wstępna pracy zawiera ponadto syntetyczne omówienie problematyki poszczególnych rozdziałów rozprawy.

I tak, w pierwszej części składającej się z dwóch rozdziałów, przedstawiona została postać Udalryka Heyzmanna (Rozdział I), jak i jego epoka z szczególnym uwypukleniem, kwestii rozwoju badań w zakresie historii prawa kanonicznego i kościelnego w Polsce w wieku XIX (Rozdział II).

W drugiej, tj. zasadniczej części rozprawy, przedstawiona zaś została, całość dorobku piśmienniczego U. Heyzmanna, przy czym omawiane jego prace pogrupowane zostają w oparciu nie o kryterium chronologiczne lecz o kryterium tzw. przedmiotowe.

I tak, do pierwszej grupy prac U. Heyzmanna, zaliczone zostały prace dotyczące historii prawa kanonicznego w Polsce (Rozdział III), a wśród nich przede wszystkim rozprawa habilitacyjna U. Heyzmanna z roku 1861 w języku niemieckim pt. „*Rechts-historischer Beitrag zum Studien der kirchlichen Coelibatsgesetzgebung*“, jak i napisany i opublikowany również w języku niemieckim artykuł dotyczący promulgacji w Polsce uchwał soboru Trydenckiego, czyli praca „*Zur Publikation der Trienter Beschlüsse in Polen*“. W tym

rozdziale została poruszona również kwestia publikacji tekstu pt. *„Kilka uwag nad literaturą historii kościelnej i prawa kanonicznego w Polsce”*.

Jako należące już do drugiej grupy pośród prac U. Heyzmanna, omówione zostały teksty dotyczące historii powszechnego prawa kanonicznego (Rozdział IV), a wśród nich wykład *„Prawa kanonicznego”* z roku 1870 jak i jeszcze obszerniejszy wykład *„Prawa kanonicznego”* z roku 1875 oraz rozprawa pt. *„Ustawodawstwo kościelne o azyłach wobec odnośnych ustaw państwowych. Szkic historyczno-kanoniczny”*.

Jako kolejna grupa tekstów w dorobku U. Heyzmanna, przedstawione zostały w Rozdziale V, publikacje jego autorstwa dotyczące prawa małżeńskiego katolików obowiązującego w czasach mu współczesnego w Cesarstwie Austriackim wraz z jego komponentami prawnokanonicznymi a w tym przede wszystkim *„Wykład prawa o małżeństwie katolików z patentem austriackim, patentem cesarskim z dnia 8 października 1856 roku ogłoszonego”* oraz zbiór przepisów pt. *„Najnowsze prawa Kościoła katolickiego w państwie austriackim odnośnie konkordatu”*, jak również artykuł *„Uwag kilka nad uprawnieniem dzieci nieślubnych przez następane małżeństwo (Legitimatio per subsequens matrimonium) według prawa kanonicznego z uwzględnieniem ustawy austriackiej”*.

Z kolei w Rozdziale VI omówione zostały teksty U. Heyzmanna, mające za przedmiot kwestie na styku prawa kanonicznego i prawa państwowego ówczesnej monarchii habsburskiej, odnoszące się do innych zagadnień niż prawo małżeńskie jako takie, a są wśród nich praca dotycząca prezenty, *„O prawie prezenty odnośnie do Konkordatu Austriackiego z dnia 18 sierpnia 1855”*, jak i stosunkowo krótki tekst pt. *„Jeszcze słów kilka o konkordacie obwieszczonym patentem cesarskim z dnia 5 XI 1855”*.

Rozdział VII poświęcony został bardzo istotnej części dokonań twórczych U. Heyzmanna, jaką stanowiły jego prace edytorskie, dotyczące historii średniowiecznego polskiego ustawodawstwa synodalnego a polegające na jego udziale w edycji poszczególnych tomów zainicjowanego przez A. Z. Helcla projektu wydawniczego pod nazwą *„Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”*. Przy czym w rozprawie szczegółowo została omówiona treść Tomu IV tego wydawnictwa z roku 1875, a to ze względu na to, że U. Heyzmanna był samodzielnym redaktorem całego tego tomu IV, podobnie jak redaktorem suplementu do wydanego w roku 1878 tomu V tego wydawnictwa. Ze względu na znaczenie publikacji tychże tekstów w aspekcie tak opoki, w jakim się one ukazały, jak i znaczenie ich publikacji z dzisiejszej perspektywy, zagadnieniu dotyczącemu omówieniu tego właśnie zagadnienia poświęcone zostały dwa osobne podpunkty w ramach tegoż rozdziału rozprawy.

Z kolei w trzeciej części rozprawy przedstawione zastały w formie syntetycznego resume uzyskane wyniki badawcze i sformułowane wnioski końcowe. Przy czym uwzględnione zostały następujące zagadnienia stanowiące odrębne bloki tematyczne: ogólna charakterystyka całości dorobku piśmienniczego U. Heyzmanna (Rozdział VIII), Kościół i ustawodawstwo kościelne, jako faktor rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego rodzaju ludzkiego w perspektywie historycznej (Rozdział IX), historia Kościoła i rozwój prawa kościelnego w Polsce. (Rozdział X), ocena dorobku piśmienniczego U. Heyzemanna - jako historyka prawa kościelnego, kanonisty i teoretyka prawa wyznaniowego - z dzisiejszej perspektywy (Rozdział XI) oraz sformułowane w formie tez podsumowanie całości rozprawy (Rozdział XII)

Uzupełnienie właściwego tekstu, oprócz w miarę wyczerpującej w odniesieniu do tematyki rozprawy bibliografii i spisu skrótów, stanowi również Appendix (załącznik), obejmujący m.in. z jednej strony tak istotne ze względu na treść wywodów zawartych w rozprawie, jak tłumaczenie na język polski tekstu konkordatu austriackiego z 1855r., czy wykaz aktów prawnych -zasadniczo w całości po raz pierwszy tłumaczonych na język polski przez U. Heyzmanna, a umieszczonych w wydanym przez niego w 1861 r. tomie „*Najnowsze prawa Kościoła katolickiego w Państwie Austriackiem odnośnie do konkordatu*”, karty tytułowe i spisy treści wydanych przez U. Heyzmanna tomów *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, czy też z drugiej strony, dotyczących bezpośrednio osoby U. Heyzmanna i jego kariery naukowej, jak wydane w formie drukowanej w roku 1859 jego tezy doktorskie w języku niemieckim i ich oryginalne tłumaczenie na język polski.